

Osallistuva tutkimus-, kehittämis- ja inno- vaatiokumppanuus ammattikorkeakoulu- kontekstissa

Salla Sipari

FT, yliopettaja
Metropolia Ammattikorkeakoulu
salla.sipari@metropolia.fi

Sari Helenius

Fysioterapeutti YAMK, lehtori
Metropolia Ammattikorkeakoulu
sari.helenius@metropolia.fi

Nea Vänskä

TtM, lehtori, projektipäällikkö
Metropolia Ammattikorkeakoulu
nea.vanska@metropolia.fi

Raisa Foster

FT, yliopistotutkija
Itä-Suomen yliopisto
raisa.foster@uef.fi

Arto O. Salonen

KT, professori
Itä-Suomen yliopisto
arto.salonen@uef.fi

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Tiivistelmä

Ajallemme tyypillisiä toisiinsa kietoutuneita ekologisia ja sosiaalisia ongelmia ratkotaan yhdistämällä eri näkökulmia ja muodostamalla yhteistä näkemystä. Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteenaamme oli tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI), joka voi vastata kompleksisiin ekososiaalisiin ongelmiin monialaisessa ammattikorkeakoulukontekstissa. Teemahaastatteluilla kerätty aineisto (n=27) koostui eri aloja edustavien ammattikorkeakoulutoimijoiden tuottamasta informaatiosta. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Tuloksemme täydentävät aiempaa tutkimusta kuvaamalla sitä, mitä piirteitä osallistuvaan TKI-kumppanuuteen liittyy nimenomaan ammattikorkeakoulukontekstissa. Tulostemme mukaan osallistuvan TKI-kumppanuuden ydintekijät ovat yhdenvertainen osallistuminen, moninainen osaaminen ja systeeminen kehkeytyminen. Osallistuva TKI-kumppanuus rakentuu monitoimijaiseksi ja monimuotoiseksi toimintakokonaisuudeksi, jolle on ominaista epälineaarinen, vuorovaikutteinen ja jatkuva kehkeytyminen erilaisissa toimintaympäristöissä. Uuteen tietoon syntyy eri toimijoiden kesken jaettua omistajuutta ja osallistujille yhteisesti kertyvää sosiaalista pääomaa. Eettinen kestävyysosaaminen syntyy siitä, että jatkuvassa muutoksessa toimivat TKI-kumppanit oppivat yhdessä tuottamaan ja käyttämään uutta tietoa kestävästi hyvinvoinnin edistämiseksi. Siksi osallistuvalla TKI-kumppanuudella on potentiaalia toimia yhteiskunnallisen uudistumisen katalyyttinä nykyajan kompleksisia ekososiaalisia haasteita ratkottaessa.

Avainsanat: *osallistuminen, kumppanuus, TKI, eettinen kestävyys, ekososiaaliset ongelmat, kestävä hyvinvointi*

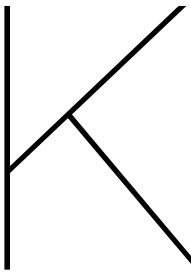
Participatory research, development and innovation partnership in the context of university of applied sciences

Abstract

The intertwined ecological and social problems of our time are solved by combining different perspectives and forming a joint vision. In this study, our focus was on research, development and innovation (RDI) activities that can answer to complex eco-social problems in the transdisciplinary university of applied sciences (UAS) context. The data, collected through thematic interviews (n=27), consisted of information produced by actors representing different fields in the UAS. The data was analyzed using content analysis. Our results complement previous research by describing the features of participatory RDI partnership specifically in the context of UAS. According to our results the core elements of participatory RDI partnership are equal participation, diverse competences, and systemic development. The participatory RDI partnership evolves into a multi-actor and multi-faceted set of activities, characterized by non-linear, interactive, and continuous development in different environments. New knowledge creates shared ownership between different actors and social capital accumulated jointly by the participants. Ethical sustainability expertise arises from RDI partners operating in constant change, learning to produce and use new information to promote sustainable well-being. Therefore, the participatory RDI partnership has the potential to act as a catalyst for societal renewal in addressing today's complex eco-social challenges.

Keywords: *participation, partnership, RDI, ethical sustainability, social-ecological problems, sustainable well-being*

Johdanto

estävyys on aikamme imperatiivi. Kestävyysosaaminen on nostettu kaikkia ammattikorkeakoulututkintoja läpäiseväksi osaamistarpeeksi (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto [Arene], 2022a). Kestävyyteen liittyvien ongelmien ratkaisemisessa on usein kyse kokonaisvaltaisesta muutoksesta, joka on luonteeltaan ekologista ja sosiaalista todellisuutta yhdistävää. Ekososiaaliselle transformaatiolle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus, jossa uudistumistarve läpäisee niin teollisuuden prosesseja, yhteiskunnan rakenteita kuin kansalaisten elämäntapojakin (Salonen, 2019). Eettisyyden merkitys korostuu, sillä se mikä yhdestä näkökulmasta tarkasteltuna edustaa myönteistä kehitystä, voi toisesta näkökulmasta katsottuna johtaa kielteiseen lopputulemaan (Siivonen ja muut, 2022). Siksi monimutkaisten ongelmien ratkominen edellyttää eri toimijoiden osallistumista, näkökulmien yhdistelyä, vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa niin tutkijoiden, organisaatioiden kuin yksittäisten kansalaistenkin välillä, minkä luonnollisena seurauksena kumppanuuksien ja tuoreiden toimintatapojen tarve kasvaa (Valtioneuvosto, 2020).

Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan tuominen osaksi ihmisten jokapäiväistä elämää siten, että tutkimukseen osallistuvat ihmiset eivät toimi ainoastaan informanteina vaan tutkimuskumppaneina prosessin eri vaiheissa. TKI-kumppanuuden päämääränä ei siis ole ainoastaan tuottaa akateemista tietoa ja siirtää tätä relevanttia tietoa käytäntöön, vaan sitouttaa ympärillä oleva yhteisö on-

gelman ratkaisuun. Tällaista TKI-toimintaa kutsumme kestävään hyvinvointiin tähtääväksi TKI-toiminnaksi. Kestävällä hyvinvoinnilla viitataan tässä tutkimuksessa kokonaisvaltaiseen, integroituun ja systeemiseen ymmärrykseen kansalaisten elintasosta ja koetusta elämänlaadusta sekä niiden kytkeytymisestä ihmisen elämää väistämättömällä tavalla kehystäviin planetaarisiin rajoihin (Steffen ja muut, 2015). Kestävän hyvinvoinnin tavoittelu on luontevaa ammattikorkeakoululle, jonka tehtävänä on opetuksen lisäksi toteuttaa alueelliseen kehittämiseen tähtäävää soveltavaa tutkimustoimintaa (Ammattikorkeakoululaki, 2014).

Eri tieteenaloilla osallistumiseen liittyvä käsitteiden käyttö on kirjavaa, ja viime vuosina intersektionaalisen ja systeemisen ymmärryksen teoriat ovat informoineet osallistavien sekä osallistuvien lähestymistapojen metodologista kehitystä ja arvopohjan muodostumista (Ospina ja muut, 2022). TKI-toiminnassa on oleellista tunnistaa, mihin eri toimijoiden ajatellaan osallistuvan, miten osallistuminen toteutetaan ja millaisia vaikutusmahdollisuuksia tutkimus- ja kehittämisprosessissa luodaan (Camden ja muut, 2015; Vaughn & Jacques, 2020). Onko kyse siitä, että jokin kohderyhmä osallistetaan tuottamaan tietoa vai että tutkijoiden ja kehittäjien lisäksi kaikki, jota tutkittava ilmiö koskettaa, osallistuvat ja vaikuttavat TKI-prosessin eri vaiheisiin? Jos sidosryhmien osallistumisen mahdollisuudet rajautuvat vain tiedontuotantoon tai tutkimustiedon soveltamiseen arjessa, on lähtökohtana se, että ei-tutkijakoulutetut toimijat käsitetään tutkimuksen kohteina, jolle annetaan ennalta määritelty (kapea) rooli tietystä vaiheesta TKI-prosessia. Jos sen sijaan jokaisen toimijan aktiivista osallistumista ja toimijuutta mahdollistetaan prosessin kaikissa vaiheissa, on kyseessä kump-

panuuteen perustuva yhteistoiminta, joka perustuu yhdenvertaisuuteen ja yhteistojumijuuteen (Sipari ja muut, 2022). Vaugh ja Jacguez (2020) kuvailevat tutkimus- ja kehittämisprosessin osallistumis- ja osallisuusasteita jatkumona tai liukumona (continuum), jossa osallistumisen mahdollisuudet vahvistuvat edetessä tutkimuksen ja tutkimustiedon kohteesta kohti yhteistoimintaa ja voimaantumista päätöksenteossa ja TKI-prosessin toimeenpanossa. Käsitettä osallistuva käytetään tässä artikkelissa, silloin kun kyseessä on osallistujan aktiivinen toimijuus ja toimintakulttuuri mahdollistaa yksilöllistä osallistumista. Osallistava käsitettä puolestaan käytetään, kun eri toimijoita osallistetaan TKI-toimintaan osallistajien ehdoilla.

Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on TKI-toiminta, joka pyrkii vastaamaan kompleksisiin ekososiaalisiin haasteisiin ammattikorkeakoulukontekstissa. Taustaoletuksenamme on, että ihmisten arkeen kytkeytyvät ilmiöt edellyttävät eri toimijoiden osallistumisen mahdollistamista kumppanuusperusteisesti TKI-toiminnan kaikissa vaiheissa. Spesifi tutkimuskysymyksemme tässä empiirisessä tutkimuksessa on: millaisia ovat osallistuvan TKI-kumppanuuden ydintekijät ammattikorkeakoulukontekstissa?

Osallistumista mahdollistavan TKI-toiminnan teoreettinen kehys

Jokaisen oikeus osallisuuden kokeemukseen ja osallistumiseen omaa elämää koskevien päätösten tekemisessä kuulostaa itsestäänselvydeltä, mutta todellisuudessa yhdenvertaisen osallisuuden saavuttaminen ei ole helppoa (Taket ja muut, 2009). Yhteiskunnallisen kehittämisen ja päätöksenteon oletetaan tapahtuvan tutkimustiedon pohjalta, mutta sa-

maan aikaan tutkimuksen koetaan jäävän irralliseksi kansalaisten todellisista tarpeista tai tutkimustulokset ovat liian vaikeaselkoisia omaksuttaviksi (Leavy, 2019). Osallistumista mahdollistavan tutkimus- ja kehittämistoiminnan lähtökohtana on havainto siitä, että tämän päivän monimutkaiset, kestävyyttä koettelevat ekososiaaliset ongelmat edellyttävät koko yhteisön osallisuutta tiedon tuottamiseen – ei vain tutkimuskohteina vaan kumppaneina (Boyd, 2014).

Osallistumista mahdollistavasta tutkimuksesta puhuttaessa terminologia ja käsitteiden määrittely on eri lähestymistavoissa ja tieteenaloilla kirjavaa (Boyd, 2014; Hoekstra ja muut, 2020; Leavy, 2019; Nind, 2014; Vaughn & Jacguez, 2020). Muun muassa Hoekstran ja muiden (2020) kirjallisuuskatsauksessa tunnistettiin mukaan otetuista 86 artikkelista yli 30 erilaista käsitettä, jotka liittyvät osallisuutta korostaviin tutkimuksellisiin lähestymistapoihin. Osallistumista mahdollistavia lähestymistapoja kuvattaessa käytetään esimerkiksi nimityksiä yhteisöperustainen tutkimus (community-based research), yhteisöperustainen osallistava tutkimus (community-based participatory research), toimintatutkimus (action research), osallistava toimintatutkimus (participatory action research) ja julkinen tutkijuus (public scholarship) (esim. Boyd, 2014; Hoekstra ja muut, 2020). Yhteistä osallistumista mahdollistaville lähestymistavoille on kuitenkin se, että ne, joilla on tutkimusaiheesta kokemusta tai asiantuntijuutta tai joiden elämää tutkittava ilmiö erityisesti koskettaa, kutsutaan osallistumaan tutkimustoimintaan olettaen, että yhteistoiminnan tuloksena ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä rikastuu.

Sidosryhmien osallisuuden kokemuksen mahdollistaminen haastaa tutkijoiden

perinteisen osaamisen, sosiaalisen aseman, asenteet ja menetelmät sekä fyysisen ympäristön, jossa TKI-toimintaa toteutetaan (Clarke ja muut, 2019; Schelven ja muut, 2020). Osallisuutta tutkimuksessa ei siis pidä ajatella vain metodisena kysymyksenä, vaan lähestymistapana eli koko tutkimusproessin läpäisevänä asenteena (Foster, 2022). TKI-toiminnassa työelämäkumppanien, ammattilaisten, palvelunkäyttäjien ja kansalaisten osallistumista on mahdollistettu tiedontuottajiksi monin eri lähestymistavoin ja menetelmin. Tällaisia tutkimuksellisia lähestymistapoja ovat muun muassa kansalaistiede ja siinä käytetty osallistaminen tai joukkoistaminen (Eitzel ja muut, 2017) sekä erilaiset yhdessä tehtävän tutkimuksen suuntauokset, kuten kansatutkijuus (Kulmala & Fomina, 2019) painottaen vertaistutkijuutta (Pyyry, 2012). Puhutaan myös yhteistutkimuksesta, jossa keskeistä on vuorovaikutus ja moniäänisyys yhteistoinnallisessa tiedon tuotannossa (Pohjola ja muut, 2015). Toimintatutkimuksessa on tyyppillistä tietyn yhteisön jäsenen osallistuminen heidän oman toimintaympäristönsä kehittämiseen korostaen näin tutkimukseen osallistuvia aktiivisina toimijoina ja muutoksen tekijöinä omassa yhteisössään (Lawson, 2015). Inklusiviseksi tutkimukseksi (inclusive research) nimetty lähestymistapa puolestaan huomioi tutkimustoiminnan saavutettavuuden ja esteettömyyden eli erityisesti toimintakyvyltään rajoittuneiden ihmisten aktiivisen osallistumisen tutkimustoimintaan (Nind, 2014). Aktivistitutkimuksesta (Hale, 2001) tai taistelevasta tutkimuksesta (Suoranta & Rynnänen, 2014) puhutaan erityisesti silloin, kun yhteistoiminnassa muodostetun tiedon avulla pyritään ihmisten vapautumiseen haitallisista normeista, säätelystä ja kontrollista.

Osallistumista ja osallisuuden kokemusta korostavat lähestymistavat kyseenalais-tav väistämättä perinteiseen tutkimukseen liittyviä valtarakenteita, jotka kytkeytyvät tutkimusaiheen valintaan, tutkijan ja tutkittavan suhteeseen sekä käsitykseen totuudesta ja tiedonmuodostuksesta (Boyd, 2019). Nämä taas linkittyvät käytettävien menetelmien valintaan (Foster, 2022). Mikä tahansa tutkimusmenetelmä tai työkalu voi mahdollistaa osallistumista ja edistää toimijuutta sekä kokemusta osallisuudesta, jos se valitaan yhdessä ja käytetään yhteistoiminnassa kumppaneiden kesken (Vaugh & Jacquez, 2020). Toisaalta mikään yksittäinen osallistava menetelmä tai työkalu ei tee automaattisesti tutkimustoiminnasta osallistumista mahdollistavaa, jos yhteistoimintaa ei ole rakennettu tietoisesti ja yhdessä alusta alkaen. Kumppanuusperustaisessa yhteistoiminnassa yhdenvertaisuuden ja yhteistoimijuuden periaatteiden tulee läpäistä koko TKI-prosessi siten, että toimintatapoja muotoillaan yhdessä kumppaneiden yksilölliset tarpeet, tilanteet ja voimavarat huomioiden (Sipari ja muut, 2022).

Osallistumista mahdollistavassa tutkimuksessa tavoiteltava yhteiskunnallinen muutos saavutetaan vahvistamalla kumppaneiden (eli tutkijoiden ja tutkimusilmiöön liittyvien muiden toimijoiden) välistä dialogia ja yhteistyötä, jotta he voisivat vastavuoroisesti hyötyä toistensa näkökulmista (Nind, 2014). Keskeistä tutkijoiden ja tutkimusaiheeseen liittyvien toimijoiden kumppanuudessa vaikuttaa olevan sekä tutkijoiden että muiden toimijoiden merkitykselliseksi kokemaa osallistumista, oppimista ja jaettua päätöksentekoa mahdollistavat eettiset toimintatavat ja yhteiset tiedon tuottamisen menetelmät (Hoekstra ja muut, 2020; Vaugh & Jacquez, 2020). Kumppaneiden osallistumisen luonne on tiiviisti sidoksissa

myös siihen vaikutukseen, joka tutkimuksella on käytännössä (Vaughn & Jacquez, 2020). Kun tutkimusaiheeseen liittyvillä toimijoilla on mahdollisuus osallistua, vaikuttaa ja näin kokea yhdessä rikastavansa ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä, on TKI-prosessilla potentiaali kuroa umpeen tiedontuotannon ja tutkimuksen käytön välistä kuilua sekä näin lisätä tutkimuksen vaikuttavuutta koko yhteiskunnassa (Domecq ja muut, 2014; Camden ja muut, 2015).

Aineisto ja aineiston analysointi

Tutkimukseen osallistujien rekrytointi toteutettiin harkinnanvaraisesti monialaisessa Metropolia Ammattikorkeakoulussa, jossa kehitetään kumppanuusperustaista TKI-profiilia. Ammattikorkeakoulun sisäisessä viestinnässä osallistujiksi haettiin asiantuntijoita, joilla on kokemusta yhteiskehittämisestä ja osallistumista mahdollistavasta TKI-toiminnasta. Näin aineistosta rajattiin pois niiden toimijoiden ääni, jotka ovat vasta käynnistämässä tai liittymässä TKI-toimintaan ammattikorkeakoulussa. Sisäisen viestinnän kautta osallistujat ilmoittautuivat joko itse tai kriteerit täyttävän kokemuksen tunnistanut kollega viestitti nimen yhteyshenkilöksi nimetylle tutkijalle. Näin tunnistettiin yhteensä 27 asiantuntijaa, jotka kutsuttiin mukaan tutkimukseen soittamalla sekä toimittamalla sähköisesti kutsu ja tutkimustiedote. Kaikki kutsun saaneet osallistuivat tutkimukseen. Vapaaehtoinen osallistuminen varmistettiin ennen aineistonkeruun alkua. Osallistujat toimivat lehtoreina tai yliopettajina (n=16) sekä asiantuntijoina kehittämis- ja johtotehtävissä (n=11) kulttuurin, liiketalouden ja tekniikan aloilla sekä sosiaali- ja terveysalalla.

Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelun avulla etäyhteyksiä hyödyntämällä. Teemahaastattelut toteutuivat vapaamuotoisina keskusteluina. Näin annettiin tilaa osallistujien omille tulkinnoille ja merkityksenannoille (Brinkmann, 2014; Hirsjärvi & Hurme, 2015). Haastatteli- ja varmisti, että vastaukset pysyivät aneissa teemoissa, mutta siten, että vastauksen laajuus ja teemojen järjestys vaihtelivat haastateltavan omaehtoisen etenemisen mukaisesti. Haastattelut kohdennettiin osallistumista mahdollistavan TKI-toiminnan tarkasteluun seuraavien teemojen mukaisesti: 1) lähtökohdat, 2) hyödyt ja lisäarvo, 3) arvot ja periaatteet, 4) arviointi, 5) tulevaisuuden tarpeet. Teemat sisältsivät yhteensä 12 keskustelua ohjaavaa kysymystä, mutta kysymysten tarkka muotoilu ja järjestys vaihtelivat haastatteluissa.

Haastattelut toteutuivat syksyllä 2021 yksilöhaastatteluina (n=17). Yksilöhaastattelut valittiin aineiston keruumenetelmäksi, koska asiantuntijoilla oli tällöin mahdollisuus kuvata yksilölliset ja käytännön kokemukseen pohjaavat näkemyksensä osallistumista mahdollistavasta TKI-toiminnasta luottamuksellisesti. Kolme haastattelua toteutettiin ryhmähaastatteluna osallistujien (n=10) toiveesta, koska he toimivat haastatteluhetkellä samassa osallistumista mahdollistavassa TKI-hankkeessa. Yksilö- ja ryhmähaastattelujen litteroitu aineisto ei eronnut tunnistettavasti toisistaan. Haastattelujen pituudet vaihtelivat 15 minuutista 60 minuuttiin johtuen osallistujien vastausten kestosta. Haastattelujen keston keskiarvo oli 29 minuuttia. Haastatteluaineistoa kertyi äänitteinä noin 10 tuntia, mikä vastasi litteroituna aineistona 170 sivua (Calibri 12, riviväli 1,15).

Aineiston analysointi oli luonteeltaan sisällönanalyysia, jossa analyysin kohteet-

na oli teksti (Prior, 2014). Analyysi alkoi tekstiin perehtymällä. Perehtyminen pyrittiin toteuttamaan aineiston ehdoilla, aineistolähtöisesti, jotta tutkimusilmiötä voitaisiin ymmärtää kokonaisvaltaisesti tunnistamalla mahdollisimman monia sen eri vivahteita (Miles ja muut, 2014; Flick, 2014). Analyysiyksikkönä oli tekstistä tunnistetut ajatukselliset kokonaisuudet, jotka vaihtelivat yksittäisistä lauseista muutaman virkkeen kokonaisuuteen (Krippendorff, 2004). Analyysiyksiköt merkittiin ensin koodeilla tekstiin, jonka jälkeen ne vietiin alustavaan analyysitaulukkoon alkuperäisinä ilmaisuina. Analyysi eteni tutkittavan ilmiön yksityiskohtaisesta kuvailemisesta yleiseen siten, että alkuperäiset ilmaisut pelkistettiin kiteyttämällä niiden ydinajatus (Schreier, 2012). Pelkistykset luokiteltiin taulukossa siten, että samankaltaiset asiasisällöt ryhmiteltiin allekkain ja näistä muodostui 105 alaluokkaa. Alaluokat käsitteellistettiin siten, että ne olivat mahdollisimman lähellä alkuperäistä ilmaisua ja lopuksi ne abstrahoitettiin yläluokiksi (Elo & Kyngäs, 2008). Liitteessä 1 havainnollistamme analyysin etenemistä alkuperäisestä tekstiaineistosta, pelkistykseen, alaluokkiin ja lopulta yläluokkaan.

Kutsuimme haastatteluihin osallistuneet henkilöt tarkastelemaan aineistosta tehtyjen tulkintojen pätevyyttä (Birt ja muut, 2016). Neljä tiedontuottajaa osallistui yhteisanalyysiin, jossa tutustuttiin analyysin tuloksena muodostuneeseen taulukkoon ja vastattiin seuraaviin kysymyksiin: Ilmentävätkö analyysin tulokset omia haastatteluvastauksia? Pitäisikö joitakin asioita kaaviossa olevassa ryhmittelyssä yhdistää, jakaa tai siirtää? Mikä on sopiva ala- ja yläluokkia yhdistävän luokan nimi? Haastatteluun osallistuneet henkilöt vahvistivat aineiston analyysin tulosten vastaavan heidän näkemyksiään ja tulkinnan siitä, että

tulokset vastaavat osallistuvan TKI-kumppanuuden ydintekijöitä siinä kontekstissa, jossa tutkimus toteutettiin. Tutkijoiden ja haastateltavien käsitykset tukivat toisiaan, mikä vahvisti tutkimuksen ulkoista validiteettia (Birt ja muut, 2016).

Aineiston keruu tuotti rikkaan aineiston. Haastatteluissa painottuivat haastateltavien käsitykset siitä, millaista osallistuva TKI-kumppanuus on luonteeltaan Metropolia Ammattikorkeakoulussa nykykäytännön perusteella. Nykykäytäntöjen kuvauksen lisäksi haastateltavat kuvailivat, millaista osallistuva TKI-kumppanuus voisi tulevaisuudessa olla. Rikas aineisto auttoi luomaan kokonaisnäkömän osallistuvan TKI-kumppanuuden ydintekijöistä. Toisaalta haastattelujen rajattu kesto esti syvällisen ja yksityiskohtaisen aihepiirin käsittelyn.

Tutkimuksen sisäistä validiteettia, käsitteiden ja teoreettisten määrittelyjen suhdetta tutkimuksen aiheeseen ja toteutukseen haastoi ilmiöiden laajuus ja käsitteiden moninaisuus sekä niiden keskinäiset suhteet. Tämän takia teorian ja empirian vuoropuhelua sekä tutkimuksellisen logiikan koherenttiutta kyseenalaistettiin tutkijaryhmässä keskustellen ja tutkimuksen lähtökohtia reflektoiden. Tämänkaltainen työskentely osoittautui yhteistä näkemystä etsiväksi ja tuottavaksi, ja siten varmisti tulosten oikeellisuutta siltä osin kuin se tässä tutkimuksellisessa kontekstissa oli mahdollista. Analysoidessamme aineistoa havaitsimme, että tulokset kylläntyivät. Siksi tulokset ovat varauksella siirrettävissä myös muihin Metropolia Ammattikorkeakoulun kaltaisiin monialaisiin oppimisyhteisöihin. Tähän suuntaan viittaa myös se, että tulokset vahvistavat aikaisemmin saatuja tuloksia.

Tulokset

Analyysin perusteella osallistuva TKI-kumppanuus rakentuu a) yhdenvertaisen osallistumisen, b) moninaisen osaamisen, ja c) systeemisen kehkeytymisen varaan Taulukossa 1 sivulla 18 kuvailemamme päättelyketjun mukaisesti.

Yhdenvertainen osallistuminen

Tulosten mukaan osallistuvan TKI-kumppanuuden ensimmäinen ydintekijä eli yhdenvertainen osallistuminen mahdollistuu *yhdenvertaisen tilanteen rakentamisessa*. Osallistuvassa TKI-kumppanuudessa kumppanit kohdataan oikeudenmukaisesti. He ovat yhdenvertaisessa asemassa ja jokaisen näkemykset, mielipiteet ja ideat ovat yhtä arvokkaita – kaikkien ääntä kuullaan. ”*Tavallaan jokainen, jokaisen mielipide ja idea on yhtä arvokas*” (haastattelu 11, puhuja 1). Tulokset kuvaavat yhdenvertaisen vuorovaikutustilanteen edellyttävän epähierarkkista johtamista sekä valta-asetelmien ja kilpailuasetelmien purkua. Esimerkiksi johtamisessa irrottaudutaan titteleistä.

Arvostukseen ja luottamukseen perustuva osallistuminen ilmenee erilaisuuden sekä toisten näkökulmien ja asiantuntijuuden kunnioittamisena. Osallistuvassa TKI-kumppanuudessa ollaan lähtökohdaisesti avoimia oppimaan toinen toiselta. Luottamus tarkoittaa asioiden yhdessä jakamista sekä avointa mieltä, ennakkoluolettomuutta ja sallivuutta niin erilaisuuden, keskeneräisyyden kuin päämäärän ja lopputuloksenkin suhteen. Osallistuvassa TKI-kumppanuudessa uskalletaan altistaa keskeneräisiä ajatuksia muille. Kun lopputulos ei ole ennalta määritelty, tarvitaan avoimuutta. ”*sitä avoimuutta, et ois tahto*

siihen sosiaaliseen jakamiseen, et avoimesti jaetaan sitä tietoa ja osaamista” (haastattelu 20, puhuja 1).

Turvallinen ilmapiiri perustuu keskeisesti luottamukselle. Tulokset osoittavat, että luottamuksen rakentuminen vie aikaa ja se vaatii kiireettömyyttä. Se edellyttää myös jokaisen yksilön aitoa läsnäoloa vuorovaikutustilanteissa. Luottamus ilmeneekin yleisenä piirteenä toimijoiden keskinäisessä suhteessa mutta myös luottamuksena siihen, että jokainen toimija tekee sen, mitä yhdessä on sovittu. Turvallisen sosiaalisen ympäristön rakentaminen on jatkuvaa tietoista toimintaa ja edellyttää tilannetajua ja tilannekohtaista harkintaa. Hyvän ilmapiirin rakentaminen on sitä, että vahvistetaan yhteenkuuluvuutta ja me-henkeä – hyvän tahtomista toiselle. ”*luotua sellaisen turvallisen ja luottamukseen perustuvan ja rohkeutta ja yhdenvertaisuuden filiksen, et jo siinä onnistuu, niin sit on kyl hyvät edellytykset onnistuu siinä hommassa*” (haastattelu 19, puhuja 1).

Otollisten olosuhteiden luominen käsittää osallistumista edistävät esteettömät ympäristöt, riittävät resurssit sekä fasilitoinnin ja koordinoinnin. Tarvitaan helposti lähestyttävää toimintaa ja matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia. Eri-laisten kohtaamispaikkojen, sekä digitaalisten alustojen että fyysisten tilojen, tulisi olla kaikkien saavutettavissa. Osallistuvassa TKI-kumppanuudessa huomioidaan keskeisesti digitaalisten välineiden hyödyntäminen ja etäyhteyksien mahdollisuudet sekä ylipäätään työskentelytapojen moninaisuus ja vuorovaikutteisuus. Myös tiedon tulee olla helposti saatavilla, avointa ja läpinäkyvää. Osallistujat arvostavat tilannekohtaista joustavuutta sekä toimintatapojen soveltamista ja elämäntapomakuisuutta, joka on yhdessä muotoutuvaa, osallistujien näköistä tekemistä. Osal-

Taulukko 1.

Osallistuvan TKI-kumppanuuden ydintekijät.

Yläluokat	Yhdistävät luokat	Pääluokat
Oikeudenmukainen kohtelu	Yhdenvertaisen tilanteen rakentaminen	Yhdenvertainen osallistuminen
Valta-asetelmien ja hierarkisuuden purkaminen		
Toisten arvostaminen	Arvostukseen ja luottamukseen perustuva osallistuminen	
Hyvän tahtominen toiselle		
Avoimuus ja uskallus		
Turvallisen ilmapiirin rakentaminen		
Tarvittavien resurssien turvaaminen	Otollisten olosuhteiden luominen	
Olemassa oleviin tehtäviin ja toimintoihin kytkeminen		
Osallistumisen mahdollistavat kohtaamispaikat, tilat ja välineet		
Fasilitointi ja koordinointi		
Saavutettavuuden ja esteettömyyden rakentaminen		
Asiantuntijoiden tunnistaminen ja kutsuminen yhteisen asian äärelle	Moninaisen asiantuntijuuden ja osaamisen hyödyntäminen	Moninainen osaaminen
Moninaisen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen		
Yhdyspinnoilla toimiva asiantuntijaverkosto		
Motivaatio merkitykselliseen asiaan	Sitoutumisen ja yhteistoimijuuden vahvistaminen	
Vaikuttaminen tärkeisiin asioihin		
Kehittämismatmiuden ja voimavarojen tunnistaminen		
Tahtotila uudistaa yhdessä		
Yhteisten arvoperustan, käsitteiden ja merkitysten määritteleminen	Yhteinen määritteleminen ja sopiminen	
Tavoitteen kirkastaminen		
Rooleista, tehtävistä, toimintatavoista ja vastuista sopiminen		
Toimintakulttuurin muotoileminen		
Kompleksisten asioiden ratkaiseminen	Kokonaisvaltaisten ratkaisujen ja innovaatioiden tuottaminen	Systeminen kehkeytyminen
Systeemisten kokonaisuuksien havaitseminen		
Osallistujille merkitykselliset ja tarpeisiin vastaavat ratkaisut		
Vaikuttavuuden vahvistaminen		
Laajempien näkökulmien löytäminen ja ennalta-arvaamattomat tulokset		
Jatkuva oppiminen ja osaamisen kehkeytyminen	Yhteistoiminnassa lisäarvon tuottaminen	
Voimaantumisen ja hyvinvoinnin tuottaminen		
Yhteisöllisyyttä lisäävää		
Toiminnan tuottamien hyötyjen vieminen arkeen		
Jatkuva ja kehittävä arviointi	Toiminnan jatkuva ja moninainen arvioiminen	
Monitahoisuus ja -menetelmäisyys arvioinnissa		

listuminen voi toteutua TKI-prosessin eri vaiheissa kulloisenkin tarpeen mukaan.

TKI-kumppanuuden luotsaaminen toteutuu motivaatioperustaisesti ja yksilöllisesti yhteistoiminnassa. Tällöin on tärkeää tunnistaa, mihin asiaan, tarpeeseen ja tilanteeseen osallistuva TKI-kumppanuus sopii ja mihin ei. Kytkös olemassa oleviin tehtäviin ja resursseihin edistää osallistumista TKI-kumppanuuteen.

Moninainen osaaminen

Tulokset kuvaavat, kuinka tärkeää on saada yhteistoiminnan käynnistyessä mukaan monien eri toimijoiden monipuolista osaamista ja laajoja näkökulmia. Jokaisella toimijalla on erilaista osaamista ja kokemusta, ja näiden tunnistaminen sekä hyödyntäminen on tärkeä lähtökohta yhdessä toimimiselle. Tunnistamista voi tehdä esimerkiksi verkosto- ja osaamisprofileja kartoittamalla. Jokaisen toimijan vahvuuksien tunnistaminen on tärkeää. Tämä edistää *moninaisen asiantuntijuuden ja osaamisen hyödyntämistä* kehittämistyössä. Toimijaverkoston kattava kuvaus ennakoii yhteistoiminnan rakentumista ja sen tulisi olla mukana koko ajan toimijoiden jokapäiväisessä toiminnassa.

Osaamisen tunnistamiseen liittyy osaamisen etsimistä, rekrytointia sekä hyviksi havaittujen asioiden tunnistamista yhdessä. Vastaavasti osaamisen tunnistamista voi tapahtua, kun asiantuntijuutta hyödynnetään uudessa tilanteessa. Osaamisen tunnistamisessa korostuu asiantuntijuus, ei tittelit tai asemat. Tulosten mukaan keskeistä on oman näkökulman ja agendan tunnistaminen mutta ennen kaikkea valmius näkökulmien avartamiseen ja yhdessä oppimiseen.

Osallistuva TKI-kumppanuus rakentuu yhteisesti määritellylle TKI-aiheelle. Kehittämistarpeen tunnistaminen on lähtökohta yhteisen aiheen määrittelylle ja siihen kiinnittymiselle. TKI-aiheen määrittelyssä on keskeistä tunnistaa ilmiöiden kompleksisuus. Tästä syystä yhteiseen tarpeeseen vastaavan aiheen määrittelyssä moninäkökulmaisuuutta arvostetaan ja siihen tietoisesti pyritään. Eri sidosryhmistä kutsutaan mukaan mahdollisimman laajasti kumppaneita, joita aihe koskettaa. *“Kehittämisyssä on mukana ne, keitä ne palvelut koskee tai se toiminta koskee”* (haastattelu 13, puhuja 1).

Osallistuvassa TKI-kumppanuudessa keskeistä on yhdistellä monimuotoista osaamista ja asiantuntijuutta yhteisen TKI-aiheen äärelle. Tulosten perusteella moninäkökulmaisuus ja monimuotoinen osaaminen varmistetaan, kun kumppaneina on monialainen, toiminnan eri tasoilta tuleva sekä osaamisellaan ja asiantuntijuudellaan toisiaan täydentävä toimijajoukko. Tutkimusosaaminen, kehittämisaikataulu, eri alojen osaaminen ja kokemustieto arjesta täydentävät toisiaan asiantuntijaverkoston yhdyspinnoilla. *“on ne tutkijat, jotka osaa tuoda sinne sitä tutkimuksellista osaamista – ja sen yhdistely siihen ammattilaisten käytännön osaamiseen ja siihen, et miten se asia aidosti, oikeesti ilmenee siellä arjessa ja sit sen ihmisen, yksilön oma näkökulma siihen.”* (haastattelu 19, puhuja 2).

Sitoutumisen ja yhteistoimijuuden vahvistamiselle on ominaista tahto uudistua ja uudistaa yhdessä. Tähän pyrkimykseen kytkeytyy ihmisten halu oppia, vaikuttaa ja toimia aktiivisina osallistujina heille itselleen merkityksellisten asioiden edistämiseksi. Tähän liittyy oleellisesti toimijoiden kehittämisvalmiuksien ja voimavarojen tunnistaminen.

Tahto uudistua ja uudistaa yhdessä näyttäytyy toiminnassa jakamisen kulttuurina, mikä ilmenee aktiivisena ajatusten, kokemusten, avun ja osaamisen jakamisena ja hyödyntämisenä toiminnassa. Jakamisen kulttuuriin liittyi tuloksissa hyvien käytänteiden ristiinarviointia ja -pilotointia sekä vertaistukea. ”*tykkään niistä keskusteluista ja mun mielestä jotenkin se pihvi siinä on kyllä se kohtaaminen ihmisten kanssa ja muilta oppiminen ja yhdessä tekeminen.*” (haastattelu 19, puhuja 2).

Tuloksissa ilmenee, että osallistuvalla TKI-kumppanuudelle on ominaista *yhteinen määrittelyminen ja sopiminen*. Kumppanuutta rakennetaan yhteistoiminnassa, jossa on tärkeää sopia rooleista ja säännöistä, miten yhdessä toimitaan sekä miten jaetaan vastuuta ja tehtäviä. Kumppanit sopivat tapaamisiin ja toimintaan liittyvistä käytännöistä. Sovittaviin asioihin liittyy myös tekijänoikeuksien käsittely ja omistajuuden määrittely.

Toimintaa muotoillaan dialogissa, jossa korostuu yhteisen arvoperustan määrittely, aktiivisesti mukaan liittyminen ja sen mahdollistaminen. Käsitteiden määrittelyn kautta luodaan yhteistä ymmärrystä ja merkityksiä sekä vahvistetaan yhteistoimintaa, jossa sovittuun päämäärään pyritään yhdessä sovituin keinoin. Tulosten mukaan käsitteiden avaamisen merkitys ja yhteisten pelisääntöjen sopimisen tärkeys korostuu erityisesti silloin, kun kumppanit ovat toisilleen vieraita.

TKI-toiminnan tavoitetta kirkastetaan yhdessä ja toiminnan päämäärä muotoutuu prosessin edetessä. Yhteisen TKI-aiheen määrittelyssä kiinnitetään huomiota siihen, mitä aihe ja kehittämistoimintaan osallistuminen merkitsee osallistujille ja mitä merkitystä, hyötyä ja lisäarvoa on tunnistettavissa. Moninaisen osaamisen

hyödyntäminen yhteistoiminnassa vaatii yhdyspintojen luomista, toimivaa vuorovaikutusta, jaettava mielenkiinnon kohdetta ja yhteisen kielen ja toiminnan luomista. Tulosten perusteella kyseessä on yhdessä muotoiltava toimintakulttuuri.

Systeeminen kehkeytyminen

Osallistuva TKI-kumppanuus *tuottaa kokonaisvaltaisia ratkaisuja ja innovaatioita*, joilla voidaan ratkoa kompleksisia asioita ja vastata systeemiin kokonaisuuksiin. Kun tutkimusilmiöiden ja haasteiden moninaisuus ja kompleksisuus tunnistetaan, ymmärretään, ettei niitä pystytä ratkomaan vain yhden tieteenalan näkökulmasta. Tulosten perusteella monialaisuus rikastuttaa eli sen kautta voidaan löytää uusia ratkaisuja, joita ei yksin löydettäisi. Yhteistoiminta tuottaa synergiaetua eri aloille ja toimijoille sekä lisäarvoa kehitettävälle asialle. Yhteistoiminta mahdollistaa myös systeemisten kokonaisuuksien havaitsemista ja yhdyspintojen luomista. Keskeneräisiä ajatuksia jakamalla ja ideoiden ristiinpölytyksellä syntyy uutta. “*saadaan paljon vaikuttavampia tuloksia kun siinä ei oo vaan yks kapee ala vaan voidaan kattoo kokonaisuutena sitä ilmiötä ja kehittää*” (haastattelu 6, puhuja 1).

Tulokset kuvaavat muutoksen soljuvan luontevammin yhdessä tehden. Kiinnostus muutoksen edistämiseen lisääntyy, kun kulttuurin muutoksesta voi havaita edes pieniäkin pirskahtuksia. Eri näkökulmia yhdistäen voidaan tunnistaa piileviä signaaleja ja saavuttaa ennalta-arvaamattomia tuloksia.

Osallistuvassa TKI-kumppanuudessa kyetään varmistamaan se, että tulokset ovat merkityksellisiä ja hyödynnettävissä käyttäjien arjessa. Tulosten levittäminen

helpottuu, kun tulosten käyttöönnotto toteutuu prosessissa ja kaikkien osallistujien toimesta. Täten tulosten vaikuttavuus vahvistuu yhdessä tekemällä ja saavutetaan vaikuttavia tuloksia.

Osallistuva TKI-kumppanuus *tuottaa lisäarvoa yhteistoiminnassa*. Se luo uutta ymmärrystä ja merkityksiä osallistujille. Yksilöllinen hyöty ilmenee voimaantumisenä ja hyvinvoinnin edistymisenä. TKI-kumppanuus on voimavaroja tukevaa toimintaa, jossa onnistuminen on yhteistä onnistumista. Tulosten perusteella siihen liittyy yhdessä tekemisestä iloitsemista, hyvää fiilistä ja yhteisöllisyyden vahvistumista, vaikka välillä olisikin haasteita. TKI-kumppanuudessa kohdatuksi ja kuulluksi tuleminen sekä yhteisöllisyys parantavat hyvinvointia. ”*Hirmu haastavaa löytää välineitä ja tapoja toimia, mut sit ku ne löytyy ni kyllähän se on ollu hirmu voimauttava prosessi... hyvän tahtominen toiselle, hyvän tekemisen meininki, että me halutaan, et noi menestyy meidän kanssa, et jaetaan avoimesti ja kannustetaan.*” (haastattelu 16, puhuja 1).

Tulosten mukaan osallistuvasta TKI-kumppanuudesta muodostuu yhteinen oppimisprosessi, jossa oppimista tapahtuu koko ajan, kun toisilta oppiminen mahdollistuu yhdessä tehden. Lisäarvoa tuottaa se, kun innostuu tekemään jotakin uutta, mitä ei ole aiemmin tehnyt. Näkökulmat laajenevat yhdessä, mikä saa aikaan oivalluksia ja kokonaisvaltaista oppimista. Osallistuva TKI-kumppanuus edistää osaamisen jatkuvaa kehkeytymistä aineettomana pääomana. Toiminnan jatkuva arviointi osaltaan edistää oppimista.

Osallistuvalla TKI-kumppanuudella on ominaista *arvioinnin moninaisuus*. Arviointi on kehkeytyvää ja se toteutuu prosessimaisesti, moninaisin menetelmin ja

eri tahojen kanssa. Arviointi voi kohdistua tiettyihin keskeisiin vaiheisiin, kuten hankehakemuksen jättämisen vaiheeseen tai hankkeen lopussa tehtävään tulosten loppuarviointiin. Myös toimintaa, kuten pidetyn työpajan antia, arvioidaan esimerkiksi kysymällä palautetta osallistujilta ja tarkastelemalla työpajan tavoitteisiin pääsemistä.

Arvioinnissa on mukana toimintaan liittyviä tahoja, kuten toteuttavat osapuolet ja ohjausryhmä. Sen lisäksi ulkopuolista arviointia voidaan hyödyntää arviointitiedon ja palautteen keräämiseen. Tulosten perusteella arvioinnin monipuolisuus, moninäkökulmaisuus ja niiden kautta muodostuva kokonaiskuva on keskeistä toiminnan vaikuttavuuden osoittamiseksi. Arvioinnissa hyödynnetään eri arviointimenetelmiä tilanteeseen sopivalla tavalla. ”*arviointikeinot on pitänyt aina itse soveltaa sen kyseisen tilanteen ja toiminnan mukaan. En oo löytynyt mitään valmista arviointikeinoa tai menetelmää tai mittaria vaan on joutunu ite rakentaa ne kysymykset ja keinot*” (haastattelu 20, puhuja 1).

Osallistuva TKI-kumppanuus on yhteisen arvioinnin myötä jatkuvasti ja eettisesti kehkeytyvää yhteistoimintaa. Siinä luodaan systeemisiä kokonaisuuksia, jotka kytkeytyvät toisiinsa (Kuvio 1 sivulla 22).

Yhdenvertaisessa osallistumisessa ihmisten välinen arvostus ja luottamus edistää moninaisen osaamisen yhdistämistä. Vastavuoroisesti moninainen osaaminen luo yhdenvertaista osallistumista mahdollistavia tilanteita ja rakenteita, kun asioita määritellään ja sovitaan yhdessä. Nämä kaksi ydintekijää yhdessä ilmenevät systeemisessä kehkeytymisessä. Tällöin tietynlainen yhdenvertaisen osallistumisen arvoperusta, esimerkiksi avoimuus, mahdollistaa kehkeytymistä ja vastaavasti mo-

OSALLISTUVA TKI-KUMPPANUUS

Yhdenvertainen osallistuminen

- Yhdenvertaisen tilanteen rakentaminen
- Arvostukseen ja luottamukseen perustuva osallistuminen
- Otollisten olosuhteiden luominen

Moninainen osaaminen

- Moninaisen asiantuntijuuden ja osaamisen hyödyntäminen
- Sitoutumisen ja yhteistoimijuuden vahvistaminen
- Yhteinen määrittäminen ja sopiminen

Systeeminen kehkeytyminen

- Kokonaisvaltaisten innovaatioiden tuottaminen
- Yhteistoiminnassa lisäarvon tuottaminen
- Toiminnan jatkuva ja moninainen arvioiminen

Kuvio 1. Osallistuvan TKI-kumppanuuden ydintekijät kytkeytyvät toisiinsa.

moninainen osaaminen tuottaa kokonaisvaltaisia ratkaisuja, yhdessä luotua lisäarvoa ja moninaista arviointia. Tuloksissa toistuu punaisena lankana systeemiseen kehkeytymiseen sidoksissa olevat yhdenvertaisen osallistumisen ja moninaisen osaamisen piirteet.

Pohdinta

Tulosten mukaan osallistuvan TKI-kumppanuuden ydintekijät ammattikorkeakoulun kontekstissa ovat yhdenvertainen osallistuminen, moninainen osaaminen ja systeeminen kehkeytyminen, jotka kytkeytyvät vuorovaikutteisesti toisiinsa. Tutkimuksen tuloksissa tunnistetaan yhdessä tekemisen piirteitä, jotka kuvaavat tarkemmin sitä, miten osallistujat toimivat yhdessä, kun kyseessä on osallistuva TKI-kumppanuus. Aiemmat tutkimukset osallistumista mahdollistavista lähestymistavoista avaavat niiden arvoperustaa, merkitystä ja soveltamista eri tieteenaloilla (mm. Bo-

yd, 2014; Burns ja muut, 2022; Hoekstra ja muut, 2020; Nind, 2014; Vaughn & Jacquez, 2020). Tämän tutkimuksen tulokset täydentävät aiempaa tutkimusta kuvaamalla sitä, mitä piirteitä osallistuvaan TKI-kumppanuuteen liittyy nimenomaan ammattikorkeakoulukontekstissa. Kontekstisidonnaiset erityispiirteet on tärkeä tunnistaa, jotta ymmärretään millainen toiminta soveltuu erilaisiin toimintaympäristöihin, tavoitteisiin ja tarpeisiin (Camden ja muut, 2015).

Osallistumista mahdollistavien lähestymistapojen merkitys on aikaisemmissa tutkimuksissa tunnistettu liittyvän erityisesti siihen, että ymmärrys tutkimusilmästä rikastuu moninäkökulmaisuuksiin ansiosta (mm. Boyd, 2014; Hoekstra ja muut, 2020). Tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat näkemystä siitä, että osallistumisen mahdollistamisen myötä tutkimusaiheet ja tulokset ovat merkityksellisiä osallistujien arjessa (Camden ja muut, 2015) ja että toimijoiden välinen vuoro-

vaikutus on yhteistoimintaa ja osaamista rikastavaa (Schelven ja muut, 2020; Hoekstra ja muut, 2020). Tuloksissa ilmennyt elämänmakuisuus, eli osallistujien näköiseksi muotoutunut yhteistoiminta, viittaa siihen, että kun jaettua omistajuutta vahvistetaan tutkimuksessa, voidaan kehittämistoimien kiinnittymistä ihmisten arkeen edistää aidosti.

Kuten aikaisemmissa tutkimuksissa (Camden ja muut, 2015; Nind, 2014; Sipari ja muut, 2022; Vaughn & Jacquez, 2020) myös tässä tutkimuksessa yhdenvertaiseen osallistumiseen liittyy toimijoiden aseman ja roolien määrittelyä sekä erilaisten tarpeiden, tilanteiden, toimintakyvyn ja voimavarojen huomioimista. Tulokset syventävät ymmärrystä vahvasti arvoperustaisesta toiminnasta, jossa on tärkeää rakentaa ja ylläpitää turvallista ilmapiiiriä osallistumiselle. Tiedontuotantoon liitettävä yhdenvertaisuus ilmenee jokaisen kansalaisen oikeutena osallistua häntä koskevaan TKI-toimintaan ja vastuulliseen muutokseen (myös Domecq ja muut, 2014). Tulostemme perusteella voidaan tulkita, että osallistuva TKI-kumppanuus ilmentää eettistä kestävyysosaamista, kun se ymmärretään moninäkökulmaisena yhteistoimintana, jolle on ominaista eri ratkaisuvaihtoehtojen vertailu. Osallistuvassa TKI-kumppanuudessa eettinen arviointi nivoutuu yhteistoiminnan hyötyjen, merkitysten ja vaikutusten tunnistamiseen ja kehittämiseen moninaisista näkökulmista. Eettinen kestävyysosaaminen syntyy siitä, että jatkuvassa muutoksessa toimivat TKI-kumppanit oppivat yhdessä tuottamaan ja käyttämään tutkittua tietoa kestävästä hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tuloksemme eivät suoraan solahda johonkin tiettyyn lähestymistapaan tai menetelmään, jonka teoreettisessa viitekehksessämme esitimme. Tulokset eivät

myöskään kuvaa yhtä uutta kokonaisuutta osallisuutta painottavassa TKI-toiminnassa. Sen sijaan osallistuvan TKI-kumppanuuden ydintekijöitä voi hyödyntää, kun on tarve rakentaa eettisesti kestävää TKI-toimintakulttuuria, joka tähtää ihmisten hyvinvointiin edistäen heidän voimaantumistaan ja yhteisöllisyyden kokemuksestaan. Verrattuna perinteiseen TKI-toimintaan osallistumista mahdollistava kumppanuusperustainen yhteistoiminta vie siis tutkimus- ja kehittämistoiminnan muodot ja osallistumisen tavoitteen pidemmälle: tietoon syntyy jaettua omistajuutta ja osallistujille yhteisesti kertyvää sosiaalista pääomaa. Siten osallistuva TKI-kumppanuus voi luoda alustan yhteistoiminnalliselle ja jatkuvalla oppimiselle edistäen kestävästä hyvinvointia. Tämä löydös avaakin uuden tutkimusaihion: miten osallistuvalla TKI-kumppanuudella voitaisiin edistää kestävästä hyvinvointia erilaisten ihmisten ja yhteisöjen arjessa?

Monimutkaisia kestävyysshaasteita ei voida ratkaista yhden tieteenalan tiedonmuodostuksen kautta tai ihmisten todellisia arjenkokemuksia sivuuttaen; tarvitaan moninäkökulmaisuuutta ja monimenetelmäisyyttä, jossa teoria yhdistyy käytäntöön (Salonen & Siirilä, 2021). Tulostemme mukaan osallistuva TKI-kumppanuus mahdollistaa systeemisten kokonaisuuksien havaitsemisen ja siten kokonaisvaltaisten ratkaisujen ja innovaatioiden tuottamisen. Osallistuva TKI-kumppanuus ei siis ole staattinen tila, vaan se on systeemisesti kehkeytyvää yhteistoimintaa, joka perustuu vuorovaikutteisiin suhteisiin. Systeemisessä kehkeytymisessä osallistuvan TKI-kumppanuuden piirteet kietoutuvat kokonaisuudeksi, jossa ne muovavat toinen toisiaan. Tämä toteutuu konkreettisessa toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Siten kaikki toimijat ovat myös osa systeemiä, eivätkä TKI-toiminnan ulko-

puolisia kohteita. Juuri tähän vuorovai-
kutteisuuteen systeemissä kokonaisuuksissa olisi tarve kohdistaa huomio jatko-
tutkimuksissa.

Tässä tutkimuksessa soveltamamme aineistolähtöinen sisällönanalyysi perustui rikkaaseen aineistoon. Tiedontuottajina olivat henkilöt, joilla oli kokemusta yhteiskehittämisestä ja osallistumista mahdollistavasta TKI-toiminnasta. Tämä vaikuttanee myönteisesti tulosten koherentsuuteen. Mikäli haastattelut olisi ollut mahdollista toteuttaa esimerkiksi syvähaastatteluina, saattaa olla, että ristiriitaisia ja tutkintokohtaisia näkemyseroja olisi saatu enemmän esiin. Tutkimus tuotti tuloksena osallistujien käsityksiä todellisuudesta, joka rakentuu jatkuvasti toiminnassa ja puheessa. Nämä käsitykset sisälsivät henkilökohtaisten kokemusten lisäksi ymmärrystä ja merkityksenantoja siitä, miten osallistuva TKI-kumppanuus voisi monialaisessa ammattikorkeakoulussa toteutua. Siten tutkimuksen tulokset kuvaavat osallistuvan TKI-kumppanuuden nyky- ja tavoitetilaa. Olennainen tämän tutkimuksen tuottama lisäarvo on niiden ydintekijöiden tunnistaminen, joiden varaan osallistuva TKI-kumppanuus voi monialaisessa ammattikorkeakoulussa rakentua. Metropolia Ammattikorkeakoulun ilmiölähtöisten innovaatiokeskittymien strateginen teema ”Innovatiivisia ratkaisuja tulevaisuuteen – yhdessä tehden” on saattanut vaikuttaa tulosten yhtenäisyyteen. Aivan ilmeisesti on mahdollista löytää myös muita systeemisesti toimivia tapoja rakentaa ratkaisuja yhä monimutkaisempiin yhteiskunnallisiin ja maailmanlaajuisiin ongelmiin osallistuvan TKI-toiminnan avulla.

Tulevaisuudessa on syytä kiinnittää huomiota myös osallistumisen laatuun, vaikutusmahdollisuuksiin sekä kumppa-

nien asemaan TKI-toiminnassa eettisesti kestäväällä tavalla. Tämän tutkimuksen tulokset tarjoavat jo uudenlaisen näkymän laadukkaaseen TKI-toimintaan ja sen vaikutuksiin käytännössä, mutta se nostaa esiin myös TKI-toiminnan uudenlaisen arviointitarpeen. Tutkimuksen tulosten perusteella näyttäisi siltä, että kestävä hyvinvointi osallistuvassa TKI-toiminnassa ilmenee yhteistoiminnan laadussa. Tämnäkaltaisen toiminnan arvioinnissa ei ole oleellista yhdestä näkökulmasta todennettavissa oleva tehokkuus tai tuottavuus, vaan kaikkien toimintaan osallistuvien toimijoiden, organisaatioiden ja ympäröivän yhteiskunnan kesken jaettu arvo (Salonen & Camilleri, 2020). Tuloksemme lisäävät siis ymmärrystä siitä, mihin osallistuvan TKI-kumppanuuden arvioinnin tulisi kohdistua. Jatkotutkimusta tarvitaan siitä, kuinka jaettua arvoa on mahdollista maksimoida osallistuvaan TKI-kumppanuuteen perustuvassa toiminnassa.

Monialaisuus ja yhteistoimijuus on tyyppillistä ilmiölähtöisiä yhteiskunnallisia ongelmia ratkottaessa ammattikorkeakoulukontekstissa (Arene, 2017). Eettisen kestävyysosaamisen kannalta näyttäisi kuitenkin olevan ratkaisevan tärkeää, miten moninäkökulmaisuus, työelämätoimijoiden ja kansalaisten yhdenvertainen osallistuminen, ja moninaisen osaamisen yhdistäminen toteutetaan käytännössä.

Ammattikorkeakoulun tehtävä aluekehittäjänä (Ammattikorkeakoululaki, 2014) mahdollistaa mutta myös edellyttää eettisesti kestävien TKI-kumppanuuksien rakentamisen. Kestävyys on puolestaan kaikkia ammattikorkeakoulujen koulutusaloja ja tutkintoja sekä TKI-toimintaa läpäisevä juonne (Arene, 2022a; Arene, 2022b). Näkemyksemme mukaan osallistuvalla TKI-kumppanuudella on potentiaalia toimia yhteiskunnalli-

sen uudistumisen katalyyttinä nykyajan kompleksisia ekososiaalisia haasteita ratkottaessa. Osallistuva TKI-kumppanuus rakentuu monitoimijaiseksi ja monimuotoiseksi toimintakokonaisuudeksi, jolle on ominaista epälineaarinen, vuorovaikutteinen ja jatkuva kehkeytyminen moninaisissa ja muuttuvissa toimintaympäristöissä. Tulkintamme mukaan kyseessä on yhdessä muotoutuva eettiseen kestävyysosaamiseen kytkeytyvä TKI-toimintakulttuuri.

Tämä tutkimus on toteutettu osana ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan profiilointia Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella vuosille 2021–2023 (OKM/23/524/2020).

Lähdeluettelo

- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene. (2017). *Innovaatioita, kehittämistoimintaa ja tutkimusta. Kaikki kirjaimet käytössä ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnassa*. <https://www.arena.fi/julkaisut/raportit/tki-rake-selvitys/>
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene. (2022a). *Suositus ammattikorkeakoulujen yhteisistä kompetensseista ja niiden soveltamisesta*. <https://www.arena.fi/wp-content/uploads/Raportit/2022/Kompetenssit/Suositus%20ammattikorkeakoulujen%20yhteisiksi%20kompetensseiksi.pdf?t=1642539572>
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene. (2022b). *Kestävä ja vastuullinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta ammattikorkeakouluissa*. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/09/arena-julkaisu-2022.pdf>
- Ammattikorkeakoululaki. (2014). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>
- Birt, L., Scott, S., Cavers, D., Cambell, C., & Walter, F. (2016). Member checking: A tool to enhance trustworthiness or merely a nod to validation? *Quality Health Research*, 26(13), 1802–1811. <https://doi.org/10.1177/1049732316654870>
- Boyd, M. (2014). Community-based research: Understanding the principles, practices, challenges, and rationale. Teoksessa P. Leavy (toim.), *The Oxford Handbook of Qualitative Research* (ss. 498–517). Oxford University Press.
- Boyd, M. (2019). Ethical challenges community-based researchers and community-based organizations face. Teoksessa P. Leavy (toim.), *The Oxford Handbook of Methods for Public Scholarship* (ss. 103–120). Oxford University Press.
- Brinkmann, S. (2014). Unstructured and semistructured interviewing. Teoksessa P. Leavy (toim.), *The Oxford Handbook of Qualitative Research* (ss. 424–456). Oxford University Press.
- Burns, D., Howard, J., & Ospina, S. M. (toim.). (2022). *The SAGE handbook of participatory research and inquiry*. SAGE.
- Camden, C., Shikako-Thomas, K., Nguyen, T., Graham, E., Thomas, A., Sprung, J., Morris, C., & Russell, DJ. (2015). Engaging stakeholders in rehabilitation research: A scoping review of strategies used in partnerships and evaluation of impacts. *Disability and Rehabilitation*, 37(15), 1390–1400.
- Clarke, J., Waring, J., & Timmons, S. (2019). The challenge of inclusive coproduction: The importance of situated rituals and emotional inclusivity in the coproduction of health research projects. *Social Policy Administration*, 53(2), 233–248. <https://doi.org/10.1111/spol.12459>
- Domecq, J. P., Prutsky, G., Elraiyah, T., Wang, Z., Nabhan, M., Shippee, N., Brito, J. P., Boehmer, K., Hasan, R., Firwana, B., Erwin, P., Eton, D., Sloan, J., Montori, V., Asi, N., Abu Dabrh, A. M., & Murad, M. H. (2014). Patient engagement in research: A systematic review. *BMC Health Services Research*, 14(89). <https://doi.org/10.1186/1472-6963-14-89>
- Hale, C. R. (2001). What is activist research? *Social Science Research Council*, 2(1–2), 13–15.
- Eitzel, M. V., Cappadonna, J. L., Santos-Lang, C., Duerr, R. E., Virapongse, A., West, S. E., Kyba, C., Bowser, A., Cooper, C. B., Sforzi, A., Metcalfe, A. N., Harris, E. S., Thiel, M., Haklay, M., Ponciano, L., Roche, J., Ceccaroni, L., Shilling, F. M., Dörler, D., Heigl, F., Kiessling, T., Davis, B. Y., Jiang, Q. (2017). Citizen science terminology matters: Exploring key terms. *Citizen Science: Theory and Practice*, 2(1), 1–20. <http://doi.org/10.5334/cstp.96>
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Flick, U. (2014). *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (5. painos). Sage.
- Foster, R. (2022). Toiseuden moninainen kokemus: Tutkimusrunous taiteilevan vammaistutkimuksen menetelmänä. *Aikuiskasvatus*, 42(1), 50–66. <https://doi.org/10.33336/aik.115553>

Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2015). *Tutkimus-haastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. E-kirja. Yliopistopaino.

Hoekstra, F., Mrklas, K. J., Khan, M., McKay, R. C., Vis-Dunbar, M., Sibley, K. M., Nguyen T., Graham, I. D., SCI Guiding Principles Consensus Panel, & Gainforth H. L. (2020). A review of reviews on principles, strategies, outcomes and impacts of research partnerships approaches: A first step in synthesising the research partnership literature. *Health Research Policy and Systems*, 18(51). <https://doi.org/10.1186/s12961-020-0544-9>

Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (2. painos). Sage.

Kulmala, M., & Fomina, A. (2019). Luoteisvenäläiset nuoret kanssa- ja vertaistutkijoina. *Idäntutkimus*, 26(4), 96–102. <https://doi.org/10.33345/idantutkimus.88851>

Lawson, H. A. (2015). Introducing participatory action research. Teoksessa H. A. Lawson, J. Caringi, L. Pyles, J. Jurkowski, & C. Bozlak (toim.), *Participatory Action Research* (ss. 1–34). Oxford University Press.

Leavy, P. (2019). Introduction to The Oxford Handbook of Methods for Public Scholarship. Teoksessa P. Leavy (toim.), *The Oxford Handbook of Methods for Public Scholarship* (ss. 3–16). Oxford University Press.

Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2014). *Qualitative Data Analysis: A Methods Sourcebook* (3. painos). Sage.

Nind, M. (2014). *What is inclusive research?* Bloomsbury.

Ospina, S. M., Burns, D., & Howard, J. (2022). Introduction to the Handbook: Navigating the Complex and Dynamic Landscape of Participatory Research and Inquiry. Teoksessa D. Burns, J. Howard, & S. M. Ospina (toim.), *The SAGE handbook of participatory research and inquiry*. SAGE.

Pohjola, P., Pitkänen, N., & Koivisto, J. (2015). Sosiaalityön tietokäytännöt vuorovaikutteisina vaihtoehtoina. *Janus*, 23(2), 175–178. <https://journal.fi/janus/article/view/51251>

Prior, L. (2014). Content Analysis. Teoksessa P. Leavy (toim.), *The Oxford Handbook of Qualitative Research* (ss. 359–379). Oxford University Press.

Pyyry, N. (2012). Nuorten osallisuus tutkimuksessa. Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyrityksiä. *Nuorisotutkimus*, 30(1), 35–53. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1755275>

Salonen, A., & Siirilä, J. (2021). Sustainability Science. Teoksessa S. Idowu, R. Schmidpeter, N. Capaldi, L. Zu, M. Del Baldo, & R. Abreu (toim.), *Encyclopedia of Sustainable Management*. Springer.

Salonen, A., & Camilleri, M. (2020). Creating Shared Value. Teoksessa S. Idowu., R. Schmidpeter, N. Capaldi, L. Zu., M. Del Baldo, & R. Abreu (toim.), *Encyclopedia of Sustainable Management*. Springer.

Salonen, A. (2019). Transformative responses to sustainability. Teoksessa W. Leal Filho (toim.), *Encyclopedia of Sustainability in Higher Education*. Springer.

van Schelven, F., van der Meulen, E., Kroeze, N., Ketelaar, M., & Boeije, H. (2020). Patient and public involvement of young people with a chronic condition: Lessons learned and practical tips from a large participatory program. *Research Involvement and Engagement*, 6(59). <https://doi.org/10.1186/s40900-020-00234-1>

Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Sage.

Siivonen, K., Cantell, H., Ihanainen-Rokio, O., Kurenlahti, M., Laakso, S., Latvala-Harvilahti, P., Pietikäinen, J., & Salonen, A. O. (painossa). Kestävyysmurroksen keinot. Teoksessa T. Halonen, K. Korhonen-Kurki, J. Niemelä, & J. Pietikäinen (toim.), *Kestävyiden avaimet: Kestävyystieteen keinoin ihmisen ja luonnon yhteiselo*. Gaudeamus.

Sipari, S., Vänskä, N., Lehtonen, K., Helenius, S., Väisänen, S., & Harra, T. (2022). *Osallistuva tutkimuskumppanuus kuntoutuksessa*. OIVA-sarja. Metropolia Ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-328-332-9>

Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S. E., Fetzer, I., Bennett, E. M., Biggs, R., Carpenter, S. R., de Vries, W., de Wit, C. A., & Folke, C. (2015). Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *Science*, 347(6223). <https://www.science.org/doi/10.1126/science.1259855>

Suuranta, J., & Ryyänen, S. (2014). *Taisteleva tutkimus*. Into.

Taket, A., Crisp, B. R., Nevill, A., Lamaro, G., Graham, M., & Barter-Godfrey, S. (toim.) (2009). *Theorising Social Exclusion*. Routledge.

Valtioneuvosto. (2020). *Kestävän ja kehittyvän yhteiskunnan ratkaisuja tuottava Suomi*. <https://okm.fi/documents/1410845/4449678/Tutkimus-+kehitt%C3%A4mis-+ja+innovaatiotoiminnan+tiekartta/259864dc-a31c-cbcf-30ad-e222724ccfa/Tutkimus-+kehitt%C3%A4mis-+ja+innovaatiotoiminnan+tiekartta.pdf/Tutkimus-+kehitt%C3%A4mis-+ja+innovaatiotoiminnan+tiekartta.pdf?t=1590137297000>

Vaughn, L. M., & Jacques, F. (2020). Participatory research methods – choice points in the research process. *Journal of Participatory Research Methods*, 1(1). <https://doi.org/10.35844/001c.13244>

Liite 1.

Esimerkki aineiston analyysitaulukosta.

Analyysikysymys: Mitä on osallistuva TKI-kumppanuus?			
Alkuperäinen ilmaus	Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka
että siellä on ne tutkijat, jotka osaa tuoda sinne sitä tutkimuksellista osaamista, et mitä tästä aiheesta tiedetään jo tutkimuksen ja kehittämishankkeitten näkökulmasta, et on se tutkimuksellinen osaaminen ja sen yhdistely siihen ammattilaisten käytännön osaamiseen ja siihen, et miten se asia aidosti, oikeesti ilmenee siellä arjessa ja sit sen ihmisen, yksilön oma näkökulma siihe	Mukana tutkijat, joilla tutkimuksellinen osaaminen yhdessä ammattilaisten osaamisen kanssa ja yksilön oma näkökulma	Tutkijoiden tutkimuksellisen osaamisen yhdistämistä ammattilaisten käytännön osaamiseen ja ihmisten, yksilöiden näkökulmaan omasta arjesta	Moninaisen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen
-toimintoon liittyvät henkilöt on oman alansa ja asiansa asiantuntijoita,	Toimintaan liittyvät henkilöt ovat oman alansa ja asiansa asiantuntijoita	Oman alan asiantuntijuuden hyödyntämistä	
-(tietää) yhdestä asiasta ja toinen toisesta	Yksi tietää yhdestä asiasta ja toinen toisesta	Tiedon ja osaamisen täydentämistä	
Eli kyllä ehdottomasti nään, että osaaminen täydentää toinen toisiaan H2	Osaaminen täydentää toinen toisiaan		
kaikkien osallistujien potentiaali pyritään hyödyntää mahdollisimman hyvin, yhdistetään voimat ja ideat. Siitä saadaan sillon tuottavampaa, hauskeempaa ja tehokkaampaa ideointia.H2	Kaikkien potentiaali pyritään hyödyntämään mahdollisimman hyvin. Kun yhdistetään voimat ja ideat, saadaan tuottavampaa, hauskeempaa ja tehokkaampaa ideointia.	Kaikkien potentiaalilin, voimien ja ideoiden hyödyntämistä	
Mun mielest on tärkeä ymmärtää vaan se että loppukäyttö tai kohderyhmä tuo sen oman kokemuksensa ja asiantuntijuutensa mukaan H5	Loppukäyttäjä tai kohderyhmä tuo oman kokemuksensa ja asiantuntijuutensa mukaan	Loppukäyttäjän tai kohderyhmän kokemuksen ja asiantuntijuuden mukaan tuomista	
kun siellä on loppukäyttäjä mukana, niin tavallaan se tuo aina semmoisen uuden näkökulman H8	Kun loppukäyttäjä on mukana, se tuo uuden näkökulman		
yhteiskehittäminen mahdollistaa tämän tällaisen monialaisen kehittämistoiminnan H8	Yhteiskehittäminen mahdollistaa monialaisen kehittämistoiminnan	Monialaisuutta	
-moniasiantuntijuuskäsitettä ollaan pölytetty ihan päällikkö-foorumissa	Moniasiantuntijuuskäsite	Moniasiantuntijuutta	